

Acordul de recunoaștere a vinovăției. Aspecte comparative în cadrul marilor sisteme de drept
The plea bargain agreement. Comparative aspects according to the major legal systems
Le plaidoyer de culpabilité. Une approche comparative entre les grands systèmes de droit

Constantinescu Miruna – grupa 310, seria a II-a, anul III
Corchiș Monica Simona – grupa 306, seria I, anul III

Rezumat: Acordul de recunoaștere a vinovăției este considerat de către majoritatea penologilor ca fiind un prim pas pe care inculpatul îl face spre reabilitare. La nivel doctrinar, există o dezbatere cu privire la eficacitatea acestei proceduri. Dezbaterea s-a născut odată cu apariția modelului anglo-saxon, considerat modelul universal, ale cărui deficiențe au condus la apariția unei vaste palete de modele romano-germanice venite să remedieze problemele întâmpinate de modelul universal.

Cuvinte-cheie: acord de recunoaștere a vinovăției, sisteme de drept, eficacitate, modelul anglo-saxon, modelul romano-germanic.

Abstract: The plea bargain agreement is considered by penology as being the first step made by the defendant towards rehabilitation. At doctrinar level there is still a debate about the effectiveness of this procedure. The argument occurred with the advent of the anglo-saxon judicial model, considered the universal model, whose wantings led to the occurrence of a vast range of romano-germanic judicial models, which were meant to adjudicate the issues faced by the universal model.

Key-words: plea bargain agreement, judicial systems, effectiveness, anglo-saxon model, romano-germanic model.

Résumé: Le plaidoyer de culpabilité est considéré par la pénologie comme étant la première étape que le prévenu fait vers la réhabilitation. Au sein de la doctrine il y un débat en ce qui concerne l'efficacité de cette procédure. Le débat est né avec l'avènement du modèle anglo-saxon, le modèle qui est considéré en effet comme étant le modèle universel, dont carences ont conduit à une vaste palette de modèles romano-germaniques, modèles qui sont venus à corriger les problèmes du modèle universel.

Mots-clés: plaidoyer de culpabilité, systèmes de droit, efficacité, le modèle anglo-saxon, le modèle romano-germanique.

Acordul de recunoaștere a vinovăției reprezintă o instituție nouă în cadrul sistemului judiciar român¹. Acesta instituie, în esență, o procedură specială ce presupune încheierea unei înțelegeri între procuror și inculpat cu privire la natura pedepsei și la modalitatea în care aceasta urmează să fie executată. Procedura specială îmbrățișată de sistemul român are un pronunțat caracter de noutate pentru legislația penală română², fiind reglementată în cadrul Titlului IV al Părții speciale a Codului de procedură penală român [articolele (art.) 478-488]. Prin reglementarea procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției, legiuitorul român a vizat în mod direct reducerea procedurilor judiciare, instituind astfel o procedură simplificată menită să degreveze instanțele de judecată.

Desigur, legiuitorul român s-a inspirat din alte sisteme de drept a căror practică relativă la procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și-a spus cuvântul, avantajele și deficiențele acesteia fiind evidențiate de-a lungul timpului. Sistemele ce au constituit o veritabilă sursă de inspirație pentru

¹ http://www.mpublic.ro/presa/2014/studiu_acord_recunostere.pdf

² Micu Bogdan, Păun Alina-Gabriela, Slăvoiu Radu, *Procedură penală – Curs pentru admiterea în magistratură și avocatură. Teste-grilă*, Editura Hamangiu, București, 2014, pag.336.

legiitorul român sunt sistemul de drept francez și cel german³, aceștia fiind cei doi mari reprezentanți ai familiei romano-germanice.

În pofida faptului că instituția acordului de recunoaștere a vinovăției constituie o noutate pentru sistemul judiciar românesc, pentru alte țări aceasta este deja bine conturată. Astfel, convenția de recunoaștere a vinovăției, instituție regăsită în cadrul numeroaselor sisteme de drept, constituie rezultatul evoluției modelului instituit de sistemul anglo-saxon, model a cărui naștere a determinat în mod decisiv conținutul și procedura instituției în cadrul legislațiilor statelor europene, precum și a practicii (I).

Deși aportul modelului anglo-saxon a fost unul semnificativ, contribuția modelelor romano-germanice nu poate fi ignorată deoarece a avut în vedere eficientizarea și remediarea deficiențelor cu care s-a confruntat de-a lungul timpului modelul universal (II).

I. Influența incontestabilă a modelului anglo-saxon

Dreptul comun anglo-saxon s-a întemeiat, alături de dreptul roman, pe principiul "[...] *dreptul este acolo unde este apărarea*"⁴, cunoscând, pe parcursul evoluției sale, numeroase completări și perfecționări aduse prin legi și precedente judiciare.

Modelul anglo-saxon a fost îndelung considerat drept *modelul universal* (A), cu precădere, datorită faptului că legislațiile naționale⁵ ale statelor europene au consolidat și completat anumite instituții preluate, printre care și cea a acordului de recunoaștere a vinovăției. Pe de altă parte, modelul judiciar anglo-saxon s-a confruntat, deopotrivă, și cu numeroase *deficiențe* (B) pe care modelele europene au încercat să le remedieze.

A. Modelul anglo-saxon – *model universal*

Beneficiile aduse de modelul judiciar anglo-saxon sunt incontestabile, în parte, datorită principiilor promovate, rapidității procedurilor și protecției acordate participanților procesuali.

Una dintre instituțiile care, deși a fost îndelung contestată, dar care s-a afirmat în sistemele de drept continentale, este cea a acordului de recunoaștere a vinovăției, procedură ale cărei beneficii s-au reflectat de-a lungul timpului în jurisprudență. Aceasta a luat naștere în Statele Unite ale Americii, la începutul secolului al XX-lea, din rațiuni de ordin pragmatic, în scopul degrevării muncii depuse în cadrul tribunalelor din zonele urbane mari⁶. *Plea bargain* a apărut ca o necesitate, în scopul găsirii unor soluții alternative, pentru rezolvarea de urgență și cu precădere a cazurilor în situația în care nu toate litigiile puteau fi soluționate printr-un proces complet, desfășurat în fața juraților.

Deși comună, până în anul 1970, *plea bargain*, nu primise o recunoaștere oficială din partea tribunalelor, însă de la cazul *Brady v. United States*⁷, soluționând, Curtea Supremă a recunoscut și a afirmat constituționalitatea și legalitatea acestei proceduri. Recunoașterea culpabilității atrage o negociere între acuzare și apărare, în urma căreia, în schimbul recunoașterii, acuzatul obține anumite beneficii. Condamnarea prin recunoașterea vinovăției, negociată sau nu, promovează "virtuțile principale ale sistemului de pledare (care sunt) viteza, economia și finalitatea"⁸.

³ Micu Bogdan, Păun Alina-Gabriela, Slăvoiu Radu, "Procedură penală – Curs pentru admiterea în magistratură și avocatură. Teste-grilă", Editura Hamangiu, București, 2014, pag. 336.

⁴ Baltag D., Guțu Al., "Teoria generală a dreptului", Academia de Poliție "Ștefan cel Mare", Chișinău, 2010.

⁵ <http://www.juridice.ro/32189/efectele-globalizarii-asupra-justitiei.html>

⁶ Samaha Joel, "Criminal Procedure", Wadsworth Publishing, Ediția a IV-a, 1996, pag. 607.

⁷ *Brady v. United States*, 397 U.S. 742, 748, 90 S.Ct. 1463, 1469, 25 L.Ed.2d 747 (1970).

⁸ Samaha Joel, "Criminal Procedure", Wadsworth Publishing, Ediția a IV-a, 1996. Literatura privind acordul de recunoaștere a vinovăției este vastă, însă realizările din ultimii douăzeci de ani nu au depășit colecția din *Law and Society Review* 13 (1979, no.2), ediție devotată în întregime unor forme de *plea bargain*.

Deși o procedură controversată, *plea bargain*, componentă importantă a sistemului de justiție penală al Statelor Unite, în cazurile în care este administrată corect, prezintă beneficii pentru toți participanții la procesul penal⁹. În acest sens, printre avantajele pe care le aduce se numără posibilitatea statului de a rezolva mai rapid cazul, șansa acuzatului de a-și recunoaște culpabilitatea și de a începe cât mai curând să-și realizeze potențialul pentru reabilitare. Totodată, instituția ajută la conservarea resurselor vitale și limitate a subiecților procesuali oficiali¹⁰, cât și la protejarea publicului de riscul la care este supus prin rămânerea în libertate pe cauțiune a celor acuzați până la rezolvarea propriu-zisă a cazului¹¹.

Din punct de vedere procedural, în majoritatea cazurilor, recunoașterea poate avea loc în orice moment al procesului, acuzatul sau avocatul acestuia putând lua inițiativa încheierii acordului de recunoaștere a culpabilității, însă, de principiu, procurorul este cel care are inițiativa negocierilor, fapt exprimat prin competența sa de a exercita acțiunea publică. Negocierea poate avea loc în ajunul audierii, odată cu strigarea cauzelor de pe ordinea de zi, ori în momentul imediat anterior pronunțării verdictului de către jurați.

Legislația Statelor Unite recunoaște dreptul inculpatului de a fi asistat de către un avocat care îl consiliază și care poate negocia acordul încheiat de clientul său cu reprezentantul acuzării¹². Negocierea se derulează în mod informal, dar acordul născut în urma acesteia trebuie prezentat în ședință publică judecătorului, care îl va analiza și omologa. Fiind un stat federal, regulile de aplicare, competențele subiecților oficiali și desfășurarea propriu-zisă a procedurii diferă în funcție de legislația fiecărui stat component.

Datoria de a se asigura ca inculpații au încheiat *plea bargain* în mod conștient, inteligent și voluntar revine judecătorilor care trebuie să adreseze acuzatului întrebări legate de alegerea de a încheia un acord de recunoaștere a vinovăției, confirmarea tacită a inculpatului de a renunța la drepturile sale nefiind prezumată¹³. De asemenea, în funcție obligațiile stabilite prin legislația fiecărui stat, judecătorul nu trebuie să participe la negocierile purtate între inculpat și procuror, și, totodată, nu este obligat să le accepte.

Prin recunoașterea vinovăției, inculpații devin *martori ai propriei infracțiuni*, renunțând, în acest sens, la al V-lea Amendament care asigură protecția împotriva propriei incriminări. Acuzații care încheie un astfel de acord ignoră, "voluntar, [...] inteligent, [...] cu suficientă conștientizare a circumstanțelor relevante și a consecințelor probabile"¹⁴, atât *dreptul la proces*, cât și *dreptul la confruntare cu martorii acuzării*, drepturi garantate de al VI-lea Amendament.

În cursul procedurii pot apărea anumite probleme, fie acuzatul este nevoit să încheie un *plea bargain* ca urmare a unor amenințări, fie procurorii sau inculpații nu respectă înțelegerea făcută. În acest din urmă caz, inculpatul nu este ținut de acceptarea promisiunii făcute de procurorul care a încălcat acordul, Curtea Supremă stabilind, în acest sens, faptul că un element inerent recunoașterii vinovăției este acela de a asigura inculpatului anumite garanții¹⁵. În situația în care inculpații nu își respectă promisiunea exprimată în acord, procurorii pot respinge respectiva convenție.

Legislația Statelor Unite prevede faptul că inculpatul poate pleda vinovat într-una dintre modalitățile *plea bargain*¹⁶ pe care statul le pune la dispoziție.

⁹ *United States v. Ruiz*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 2002.

¹⁰ <http://www.nolo.com/legal-encyclopedia/why-judges-prosecutors-engage-plea-bargaining.html>

¹¹ *Blackledge v. Allison*, 431 U.S. 63, 71, 97 S.Ct. 1621, 1627, 522 L.Ed.2d 136 (1977).

<http://www.nolo.com/legal-encyclopedia/why-judges-prosecutors-engage-plea-bargaining.html>

¹² <http://law.jrank.org/pages/1287/Guilty-Plea-Plea-Bargaining-principal-actors-in-bargaining-process.html>

¹³ *Boykin v. Alabama*, 395 U.S. 238, 89 S.Ct. 1709, 23 L.Ed.2d 274 (1969).

¹⁴ *Brady v. United States*, 397 U.S. 742, 748, 90 S.Ct. 1463, 1469, 25 L.Ed.2d 747 (1970).

¹⁵ *Santobello v. New York*, 404 U.S. 257, 92 S.Ct. 495, 30 L.Ed.2d 427 (1971).

¹⁶ Outline of the U.S. Legal System, Bureau of International Information Programs United States Department of State, 2004. <http://usinfo.state.gov.com>

Cea mai comună formă de acord între inculpat și procuror este cea a ”*respingerii altor acuzații*”, procedură care are drept avantaje reducerea substanțială a posibilităților de condamnare, dar și a evitării înregistrării în cazier a unei infracțiuni care aduce cu sine stigma socială.

O a doua formă este ”*recomandarea unei anumite sentințe sau abținerea de la emiterea anumitor recomandări*”. Această formă poate cunoaște mai multe variante, fie procurorul districtual nu va ancheta acuzații mai grave aduse inculpatului¹⁷, fie va renunța la acuzații aduse pentru aceeași infracțiune¹⁸. O alta variantă a acestei proceduri se regăsește în situațiile în care acuzațiile au fost formulate înaintea diferitelor instanțe de judecată, iar ca urmare a încheierii acordului, cauzele sunt reunite în fața unei singure instanțe.

Cea de-a treia formă este ”*acceptarea unei anumite sentințe*”, variantă care constă în recunoașterea culpabilității de către inculpat în schimbul obținerii unei promisiuni din partea procurorului de a pleda în fața judecătorului pentru o sentință mai ușoară.

În temeiul beneficiilor pe care le aduce, *plea bargain*, odată recunoscut la nivel legislativ și constituțional, a influențat legislațiile statelor europene și americane care au introdus și care au început să lărgescă sfera de aplicare a procedurii recunoașterii vinovăției. În acest sens, instituția se regăsește în legislațiile statelor Filipine, România, Franța, Italia, Israel, Canada, Marea Britanie, Republica Moldova, precum și în Federația Rusă care a introdus această instituție în sistemul său procesual penal¹⁹.

Deși modelul anglo-saxon este considerat modelul universal, în ceea ce privește materia instituției acordului de recunoaștere a vinovăției, care constituie în fond o formă *sui generis* de manifestare a tranzacțiilor în materie penală²⁰, trebuie remarcat faptul că de-a lungul timpului deficiențele pe care acesta le prezintă s-au făcut simțite atenuându-i într-o anumită măsură eficacitatea.

B. Deficiențele modelului anglo-saxon

Procedura denumită *plea bargain* constituie o componentă importantă a sistemului judiciar anglo-saxon²¹ care, deși prezintă o multitudine de avantaje, posedă și o latură negativă concretizată prin afectarea unor instrumente pe care dreptul penal substanțial le utilizează în vederea asigurării protecției societății. Aceste instrumente, împotriva cărora procedura *plea bargain* constituie o veritabilă amenințare, sunt reprezentate de impunerea respectului legii, precum și de descurajarea fenomenului infracțional. Argumente în favoarea acestei teze sunt aduse atât de doctrină, cât și de jurisprudență care percep, pe de o parte, instituția *plea bargain* ca „o licență acordată în vederea violării legii”²², iar pe de altă parte, ca fiind „o vânzare directă a justiției”²³. De altfel, procedura controversată, *plea bargain*, este văzută, într-o anumită măsură, în cadrul sistemului anglo-saxon, drept o modalitate de eludare a inculpatului de la înfăptuirea justiției penale, ceea ce nu face decât ca întreaga eficacitate a aparatului judiciar să fie slăbită.

Înfățișând acordul astfel încheiat între procuror și inculpați sub forma unei victorii a celor din urmă, ar fi promovată ideea existenței unei justiții slăbite, fapt ce conduce la diminuarea din partea societății a respectului față de legi, descurajarea fenomenului infracțional fiind și ea, în mod direct, afectată.

¹⁷ Not to prosecute vertically.

¹⁸ Dismiss horizontally.

¹⁹ <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/26.-p.192-201.pdf>

²⁰ Zărafiu Andrei, ”Curs universitar de Procedură penală – Partea generală. Partea specială”, Editura C.H.Beck, București, 2014.

²¹ *Bordenkircher v. Hayes*, 434 U.S. 367, 361-62 (1978).

²² Roscoe Pound (Decan Harvard Law School), ”Criminal Justice in America”, pag. 184 (1930).

²³ Hotărâre a Curții Supreme a Statului Wisconsin, *Wright v. Rindskopf*, 43 Wis., 344, 354-55 (1877).

De asemenea, o critică adusă procedurii implementate în cadrul sistemului anglo-saxon este cea a constrângerii inculpaților de a încheia, în majoritatea cazurilor, un astfel de acord²⁴. Din dorința de a preîntâmpina desfășurarea unui veritabil proces, procurorul este tentat să abuzeze de puterea sa discreționară privind alegerea acuzațiilor pe care acesta înțelege să le aducă împotriva inculpatului, fapt ce poate conduce la o practică a unei acuzații considerată excesivă, această supraacuzare constituind în fond o modalitate de amenințare a inculpatului, amenințare ce îl va constrânge să încheie acordul de recunoaștere a vinovăției. Inculpatul se vede, așadar, nevoit să încheie un asemenea acord întrucât, ca exemplu, în cazul unei persoane nevinovate, acesta nu va fi dispusă să riște să primească, în urma unei judecării, o pedeapsă mult mai severă și, prin urmare, ar putea prefera să încheie acordul înaintat de procuror, care îi asigură o pedeapsă mai blândă.

Instituția de origine anglo-saxonă, *plea bargain*, este văzută de criticii acesteia drept o componentă menită să compromită integritatea sistemului judiciar penal. Aceștia susțin că o astfel de procedură favorizează eludarea unor „standarde riguroase impuse în cadrul fazei judecării, cu precădere în ceea ce privește probatoriul”²⁵. Astfel, vinovăția inculpatului nu mai este determinată ca urmare a parcurgerii etapei judecării, etapă caracterizată prin imparțialitate, în cadrul căreia investigarea cazului este una completă, iar apărarea este liberă să își susțină cauza, ci ca urmare a transpunerii procurorului în rolul unui judecător, soarta inculpatului întemeindu-se pe calculul probabilității unui eventual câștig sau pe baza unei posibile înfrângeri suferite în cadrul judecării.

În ceea ce privește obiecțiile aduse procedurii *plea bargaining*, în afara celor menționate anterior se numără și cea ridicată de specialiștii în penologie care susțin faptul că pedeapsa negociată de procuror împreună cu inculpatul nu ține cont de fundamentele instituite de însăși știința penologiei. Așadar, în majoritatea cazurilor, pedeapsa astfel convenită nu ia în considerare specificitatea faptelor, nevoile corecționale luate în funcție de caracteristicile pe care le prezintă persoana inculpatului, precum și de interesul legitim al societății privind vigoarea cu care justiția represivă este îndeplinită²⁶.

Existența deficiențelor modelului anglo-saxon, deficiențe care nu puteau fi trecute cu vederea, au condus la o nuanțare a preluării în totalitate a instituției anglo-saxone cunoscută sub denumirea de *plea bargaining*. Desigur că această formă de preluare, care echivalează cu un veritabil export al instituției, nu a determinat stoparea influenței modelului anglo-saxon, ci a condus la ajustarea acestui model.

II. Influența contestată a modelelor romano-germanice

Venite să atenueze deficiențele pe care modelul universal anglo-saxon le prezintă, modelele romano-germanice constituie un veritabil *remediu al modelului universal* (A). Cu toate acestea, aportul modelelor romano-germanice nu se reduce exclusiv la o ameliorare adusă modelului anglo-saxon, întrucât acestea prezintă și o serie de trăsături ce conturează *ideea specificității*, precum și cea a particularității (B).

A. Modelele romano-germanice – remediu al modelului universal

Una dintre modalitățile prin care modelele romano-germanice înțeleg să preîntâmpine deficiențele modelului universal, este aceea în care, printre condițiile încheierii unui acord de

²⁴ Tina Wan, "The Unnecessary Evil Of Plea Bargaining: An Unconstitutional Conditions Problem And A Not-So-Least Restrictive Alternative", pag. 40.

http://weblaw.usc.edu/why/students/orgs/rlsj/assets/docs/issue_17/07_Wan_Macro.pdf

²⁵ Pollitz Worden Alissa, "Policymaking by Prosecutors: The Uses of Discretion in Regulating Plea Bargaining", 73 *Judicature* 335, 336 (1990).

²⁶ Outline of the U.S. Legal System, Bureau of International Information Programs United States Department of State, 2004. <http://usinfo.state.gov.com>

recunoaștere a vinovăției, se precizează natura pedepselor, această instituție nefiind niciodată aplicabilă infracțiunilor de o anumită gravitate. Spre exemplu, sistemul de drept românesc prevede că „acordul de recunoaștere a vinovăției se poate încheia numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau a închisorii de cel mult 7 ani”²⁷, în timp ce sistemul francez și cel italian prevăd pentru pedeapsa închisorii o limită de cel mult 5 ani. Rațiunea instituirii unei interdicții în ceea ce privește posibilitatea încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției în cazul infracțiunilor ce prezintă un anumit grad de gravitate este una destul de simplă, și anume aceea de a nu compromite descurajarea fenomenului infracțional.

Din punct de vedere procedural, sistemele romano-germanice îi acordă judecătorului un rol mai pronunțat comparativ cu modelul anglo-saxon. Magistratul ce statuează este sesizat de către parchet cu o cerere de omologare, cerere care are ca obiect pronunțarea unei soluții²⁸. Astfel, judecătorul se pronunță asupra acordului încheiat în urma unei proceduri necontradictorii, în cadrul unei ședințe publice.²⁹

Judecătorul, fie că este un reprezentant al sistemului românesc, fie al celui francez, ascultă inculpatul personal, dar și pe avocatul acestuia. Cu această ocazie, se verifică veridicitatea faptelor, precum și încadrarea lor juridică³⁰. În fond, acesta nu este ținut să omologheze cererea parchetului. În scopul verificării veridicității faptelor, judecătorul procedează și la interogarea persoanei ținută să răspundă pentru săvârșirea unei infracțiuni cu privire la circumstanțele în care s-a săvârșit infracțiunea, precum și dacă aceasta din urmă a recunoscut în mod incontestabil faptele, condiție esențială a procedurii pe care o instituie acordul de recunoaștere a vinovăției. Verificarea încadrării juridice obligă judecătorul să constate îndeplinirea condiției referitoare la existența unei infracțiuni a cărei pedeapsă nu depășește 7, respectiv 5 ani. Judecătorul trebuie, de asemenea, să se asigure de menținerea acceptării acestei proceduri de către inculpat.

Deși pedeapsa propusă de procuror constituie un element de care judecătorul din cadrul sistemelor romano-germanice, în special în cel românesc și francez, nu se poate atinge, în sensul că nu o poate agrava, acestuia din urmă, prin prerogativa sa de a omologa cererea înaintată de procuror, i se conferă un rol important. Rolul acesta este consecința existenței prerogativei de omologare care implică motivarea soluției adoptate, motivarea fiind dată în urma efectuării unui control privind legalitatea și de multe ori și oportunitatea încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției.

Un alt sistem de drept ce face parte din marea familie a sistemelor romano-germanice în care este ilustrată implicarea judecătorului în cadrul procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției este reprezentat de sistemul italian. Rolul judecătorului italian, în cadrul aplicării procedurii denumite *patteggiamento*, este mai nuanțat, în parte, datorită faptului că el, în vederea acceptării acordului încheiat între inculpat și procuror, trebuie să decidă *rebus sic stantibus*, în urma efectuării verificărilor privitoare la absența anumitor condiții³¹ pentru declarație care ar determina soluția achitării imediate, cât și asupra concordanței între pedeapsa negociată și finalitatea reeducativă a inculpatului. De asemenea, judecătorul va putea aplica, chiar înaintea declarării deschiderii dezbaterii, pedeapsa pentru care a fost încheiată convenția, doar în situațiile în care are loc însușirea acordului procurorului, în cazul în care acesta lipsea inițial³². Odată obținut acordul părților, este efectuată o evaluare pozitivă a cererii, iar după audierea în camera de consiliu, judecătorul trebuie să promulge sentința de aplicare a pedepsei³³. Ministerul Public trebuie, de asemenea, să-și motiveze eventualul dezacord într-o

²⁷ Art. 480 alin. (1) din Codul de procedură penală român.

²⁸ Pradel Jean, "Procedure Penale", Editura Cujas, ediția a 16-a 2011, pag. 771.

²⁹ Art. 484 alin. (2) din Codul de procedură penală român; Art. 495-9, al.2 din Codul de procedură penală francez.

³⁰ Art. 459-9 al. 2 din Codul de procedură penală francez, Art. 487 lit. b) din Codul de procedură penală român.

³¹ Art. 129 Codul de procedură penală italian.

³² Fausto Izzo (magistrat la Curtea de Casație), "Manual de drept procesual penal", Editura Simone, Ediția 21, 2013, pag. 387; *Corte cost., ord. n. 100/2003*.

³³ Art. 444 sect. 2, art. 447 și art. 448 Codul de procedură penală italian.

modalitate care să nu conducă la o blocare nejustificată a posibilității acuzatului de a beneficia de pedeapsa prevăzută pentru *patteggiamento*³⁴.

Așadar, sistemele romano-germanice au această tendință de a-i conferi judecătorului un rol determinant în cadrul procedurii instituite de acordul de recunoaștere a vinovăției, întrucât acest fapt ar avea drept consecință cenzurarea marjei de apreciere pe care reprezentantul parchetului, procurorul, o avea în cadrul modelului anglo-saxon și care putea conduc, cel mai adesea, la abuzuri.

Modelele romano-germanice, în subsidiar rolului lor preponderent de remediere și preîntâmpinare a deficiențelor modelului universal, cunosc și elemente specifice legislației statelor ce se fundamentează pe principiile generale ale sistemului de drept continental, elemente care particularizează, printre altele, și această instituție în funcție de finalitatea urmărită și individualitatea legislativă a statelor europene.

B. Specificitatea modelelor romano-germanice

Instituția acordului de recunoaștere a vinovăției, raportată la reglementările legale ale fiecărui stat european, cunoaște elemente particulare ce o delimitează, în mod subtil dar determinant, de celelalte prevederi legale specifice sistemului romano-germanic.

În acest sens, similar sistemului de drept anglo-saxon, legislația italiană cunoaște o procedură asemănătoare *plea bargain*, numită *patteggiamento*, instituție care are în vedere situațiile în care procurorul și acuzatul cer judecătorului să pronunțe pedeapsa asupra căreia aceștia au convenit. Spre deosebire de sistemul de drept italian, cel francez permite absența procurorului în cadrul audienței³⁵.

În legislația italiană, convenția privind acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi formulată, oral sau în formă scrisă, în cursul investigațiilor preliminare sau în cadrul audierii preliminare, mai înainte de a fi prezentate concluziile³⁶.

Procedura era aplicabilă, anterior intervenirii reformei din anul 2003, infracțiunilor minore, în cazul cărora opera o reducere de până la 1/3, pedeapsa efectiv aplicată fiind limitată la cel mult 2 ani închisoare. Ulterior adoptării reformei, *patteggiamento* cunoaște două forme, respectiv una de drept comun, *patteggiamento allargato*, aplicabilă situațiilor în care pedeapsa prevăzută de lege nu depășește 7 ani și jumătate de închisoare, și una de excepție, limitativ aplicabilă situațiilor expres prevăzute de legea de procedură penală, anume infracțiunilor cu grad ridicat de pericolozitate, pentru o pedeapsă prevăzută de lege de cel mult 2 ani închisoare alternativ sau nu cu amenda.

Un alt aspect specific procedurii penale italiene, în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, privește beneficiile pe care inculpatul le poate obține ca urmare a încheierii convenției. În acest sens, legiuitorul italian a prevăzut ca beneficii ulterioare excluderea plății taxelor procesuale, excluderea posibilității de aplicare a sancțiunilor accesorii și a măsurilor de siguranță, posibilitatea aplicării pedepselor alternative, în situațiile în care sentința de aplicare a pedepsei nu depășește doi ani. De asemenea, cu aceeași condiție, judecătorul poate acorda suspendarea condiționată a pedepsei³⁷ sau *dispariția* delictului în cazurile în care nu există impedimente în calea acordării acestui beneficiu (exemplu : prognoza reținerii de la recidivă).

Spre deosebire de *plea bargain* și *le plaidoyer coupable*, prin procedura *patteggiamento*, inculpatul nu își recunoaște propriu-zis vinovăția, ci renunță la dreptul său de a se apăra, precum și la dreptul la audiere. În conformitate cu acest fapt, judecătorul nu va pronunța o hotărâre de condamnare în sens clasic, Curtea de Casație statuând ca o astfel de hotărâre poate fi asimilată unei decizii de condamnare, iar pe cale de consecință va fi înscrisă în cazierul judiciar.

³⁴ Art. 446 sect. 6 Codul de procedură penală italian.

³⁵ Legea din data de 26 iulie 2005 și Art. 459-9 din Codul de procedură penală francez.

³⁶ Art. 446 sect. 1, art. 447 Codul de procedură penală italian.

³⁷ Art. 444 sect. 3 Codul de procedură penală italian.

În situația în care, în cadrul procesului penal este exercitată și o acțiune civilă, partea civilă constituită nu se poate opune nici pe fond, nici procedural în ceea ce privește încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției de către inculpat. Sistemul francez are în vedere faptul că acțiunea civilă, deși a fost încheiată *le plaidoyer coupable*, poate fi exercitată în continuare în cadrul procesului penal³⁸. Sistemul român nuanțează condițiile de soluționare a acțiunii civile în situația existenței unui acord de recunoaștere a vinovăției conform prevederilor art. 25 alin. (5) teza a II-a³⁹, precum și cele ale art. 486 alin. (1)⁴⁰ din Codul de procedură penală român.

Sistemul român de drept, a preluat încă de la formarea sa, elemente specifice fiecărei legislații contemporane. Actual, se prevede faptul că procedura acordului de recunoaștere a vinovăției este aplicabilă situațiilor în care pedeapsa prevăzută de lege este de maxim 7 ani închisoare alternativ sau nu cu amenda⁴¹. De asemenea, conform prevederilor legale, acordul de recunoaștere a vinovăției se încheie în formă scrisă, spre deosebire de alte sisteme de drept romano-germanice, iar procurorul nu va mai întocmi rechizitoriul cu privire la inculpații care au încheiat această convenție⁴². Manifestarea de voință a procurorului, reprezentant al Ministerului Public, parte la acest acord, este dublu condiționată. Astfel, pe de o parte, limitele încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției se stabilesc prin avizul prealabil și scris al procurorului ierarhic superior, și, pe de altă parte, efectele acordului în cauză sunt condiționate de supunerea spre avizarea de către procurorului ierarhic superior⁴³.

În urma unei propuneri *de lege ferenda*⁴⁴, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat cu privire la competențele procurorului referitoare la procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, în cursul fazei de urmărire penală.

Din punct de vedere procesual, ca act juridic, acordul este considerat, în legislația penală italiană ca fiind, în funcție de momentul în care intervine, fie ca renunțare la proces, în situația intervenirii în faza investigațiilor preliminare sau a audierilor preliminare, fie ca o modalitate de transformare a obiectului procesului, în cazul în care intervine *in limine litis* în proces⁴⁵, judecătorul urmând a evalua problemele ridicate de părți.

Spre deosebire de reglementarea italiană, normele procedurale penale române, consideră convenția ca fiind un act de sesizare⁴⁶ cu caracter special al instanței de judecată⁴⁷ și cu un conținut prestabilit⁴⁸.

³⁸ Prin exercitarea acțiunii civile, procedura acordului de recunoaștere a vinovăției nu va priva victima de dreptul său de a acționa în fața unei instanțe penale – Pradel Jean, "Procedura Penale", Editura Cujas, ediția a 16-a 2011.

³⁹ Art. 25 alin. (5) teza a II-a din Codul de procedură penală român: "[...] precum și în cazul prevăzut de art. 486 alin.2, instanța lasă nesoluționată acțiunea civilă", urmând ca aceasta să fie introdusă și exercitată la instanța civilă.

⁴⁰ Art. 486 alin. (1) din Codul de procedură penală român: în situația în care a fost încheiată o tranzacție sau un acord de mediere cu privire la acțiunea civilă, instanța va lua act de aceasta prin sentință.

⁴¹ Udroui Mihail, "Procedură Penală – Partea Specială. Noul Cod de procedură penală", Editura C.H. Beck, București, 2014, pag. 408; Art. 480 alin. (1) din Codul de procedură penală român.

⁴² Art. 481 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală român.

⁴³ Zarafiu Andrei, "Curs universitar de Procedură penală – Partea generală. Partea specială", Editura C.H.Beck, București, 2014, pag. 457.

⁴⁴ Decizia ÎCCJ nr 25 din 17 Noiembrie 2014, în Dosar nr. 27/1/2014/HP/P : Înalta Curte, sesizată cu o întrebare prealabilă referitoare la posibilitatea procurorului ca în faza de urmărire penală, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, de a reține încadrarea juridică data faptei inculpatului și dispozițiile art. 396 alin. 10 din Codul de procedură penală, cu consecințe directe asupra reducerii limitelor de pedeapsă prevăzute de lege pentru săvârșirea infracțiunii comise, s-a pronunțat în sensul că procurorul nu poate să rețină, în faza de urmărire penală, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, dispozițiile art. 396 alin. 10, deoarece legiuitorul nu acordă dublu beneficiu în cursul urmăririi penale, în parte datorită faptului că procedura simplificată a *acordului de recunoaștere a vinovăției* este diferită⁴⁴, din punct de vedere al conținutului, dar și al desfășurării, de procedura *recunoașterii învinuirii* în cursul judecării.

⁴⁵ Fausto Izzo (magistrat la Curtea de Casație), "Manual de drept procesual penal", Editura Simone, Ediția 21, 2013, pag. 385.

⁴⁶ Micu Bogdan, Păun Alina-Gabriela, Slăvoiu Radu, "Procedură penală – Curs pentru admiterea în magistratură și avocatură. Teste-grilă", Editura Hamangiu, București, 2014, pag. 342.

Concluzie

Sistemele romano-germanice au adus, prin reglementările specifice, noi elemente de drept care au contribuit la îmbunătățirea și eficientizarea anumitor instituții și proceduri preluate din prevederile sistemelor de drept anglo-saxone.

În decursul timpului, procedura încheierii convenției de recunoaștere a vinovăției, a întâmpinat critici, dar și forme asimilate care au avut în vedere eficientizarea instituției prin remedierea deficiențelor confruntate de modelul anglo-saxon, *plea bargain*. Astfel, *patteggiamento*, *le plaidoyer coupable*, respectiv *acordul de recunoaștere a vinovăției*, cunoscut de sistemul român, sunt modalități specifice sistemului romano-germanic, modalități care au adus modificări în vederea completării și acoperirii lacunelor constatate în cadrul *plea bargain*.

Instituția acordului de recunoaștere a vinovăției, a avut drept scop principal asigurarea unei mai bune și mai rapide desfășurări a procesului penal, pe de o parte din perspectiva descurajării fenomenului infracțional și al realizării obiectului procesului penal, anume tragerea la răspundere penală a persoanei ce a săvârșit infracțiunea, și, pe de altă parte din punct de vedere al necesității asigurării garanțiilor recunoscute participanților în procesele penale. Legislațiile statelor europene au introdus, printre altele, anumite limitări privind condițiile de aplicare, competența și obligațiile subiecților oficiali. De asemenea, pe lângă beneficiul substanțial urmărit de inculpat prin încheierea convenției, anume reducerea limitelor pedepsei prevăzute de legea penală pentru infracțiunea în cauză și, respectiv obținerea unor beneficii subsidiare reglementate de unele sisteme de drept⁴⁹, este urmărit și un beneficiu de ordin procedural care constă în reducerea duratei procesului penal prin desfășurarea acestuia conform unei proceduri abreviate⁵⁰.

Concluzionând, se poate afirma faptul că, deși modelele romano-germanice și-au atins scopul, ele fiind în continuare perfectibile, se poate ajunge *de lege ferenda* la îmbinarea trăsăturilor, regăsite în cele două mari sisteme de drept, care caracterizează acordul de recunoaștere a vinovăției, în vederea conturării unui model unic menit să combată lacunele și limitările nejustificate întâmpinate în practică de-a lungul timpului.

⁴⁷ Zarafiu Andrei, "Curs universitar de Procedură Penală – Parte generală. Parte specială", Editura C.H. Beck, București, 2014, pag. 456.

⁴⁸ Art. 482 din Codul de procedură penală român.

⁴⁹ Sistemul de drept italian prevede posibilitatea judecătorului de a acorda, în anumite condiții, și alte beneficii înafara celui substanțial.

⁵⁰ Acest beneficiu procedural asigură conservarea resurselor subiecților procesuali oficiali prin degrevarea muncii depuse în cadrul instanțelor, precum și respectarea principiilor specifice procesului penal.

Bibliografie :

Cărți :

1. Baltag D., Guțu Al., *Teoria generală a dreptului*, Academia de Poliție "Ștefan cel Mare", Chișinău, 2010;
2. Fausto Izzo (magistrat la Curtea de Casație), *Manual de drept procesual penal*, Editura Simone, Ediția 21, 2013;
3. Codul de Procedură Penală Român adoptat la 1 februarie 2014; Codul de Procedură Penală Francez; Codul de Procedură Penală Italian;
4. Micu Bogdan, Păun Alina-Gabriela, Slăvoiu Radu, *Procedură penală – Curs pentru admiterea în magistratură și avocatură. Teste-grilă*, Editura Hamangiu, București, 2014 ;
5. Outline of the U.S. Legal System, Bureau of International Information Programs United States Department of State, 2004;
6. Pollitz Worden Alissa, *Policymaking by Prosecutors: The Uses of Discretion in Regulating Plea Bargaining*, 73 *Judicature* 335, 336 (1990);
7. Pradel Jean, *Procedure Penale*, Edition Cujas, 16e edition 2011;
8. Roscoe Pound (Decan Harvard Law School), *Criminal Justice in America*, 1930;
9. Samaha Joel, *Criminal Procedure*, Editura Wadsworth Publishing, Ediția a IV-a, 1996;
10. Tina Wan, *The Unnecessary Evil Of Plea Bargaining: An Unconstitutional Conditions Problem And A Not-So-Least Restrictive Alternative* ;
11. Udriou Mihail, *Curs universitar de Procedură Penală – Partea Specială. Noul Cod de procedură penală*, Editura C.H. Beck, București 2014;
12. Zarafiu Andrei, *Curs universitar de Procedură penală – Partea generală. Partea specială*, Editura C.H.Beck, București, 2014.

Cazuri :

1. Cazul *Wright v. Rindskopf*, Curtea Supremă din statul Wisconsin, 1877;
2. Cazul *Boykin v. Alabama*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 1969;
3. Cazul *Brady v. United States*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 1970
4. Cazul *Santobello v New York*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 1971;
5. Cazul *Blackledge v Allison*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 1977;
6. Cazul *Bordenkircher v. Hayes*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 1978;
7. Cazul *United States v. Ruiz*, Curtea Supremă a Statelor Unite, 2002
8. Decizia ÎCCJ nr. 25 din 17 Noiembrie 2014, în Dosar nr. 27/1/2014/HP/P.

Site-uri web:

1. <http://usinfo.state.gov.com> , consultat 16 feb. 2015;
2. http://weblaw.usc.edu/why/students/orgs/rlsj/assets/docs/issue_17/07_Wan_Macro.pdf , consultat 16 feb. 2015;
3. <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/26.-p.192-201.pdf> , consultat 17 feb. 2015;
4. <http://www.nolo.com/legal-encyclopedia/why-judges-prosecutors-engage-plea-bargaining.html> , consultat 17 feb. 2015;
5. <http://law.jrank.org/pages/1287/Guilty-Plea-Plea-Bargaining-principal-actors-in-bargaining-process.html> , consultat 17 feb. 2015;
6. <http://www.juridice.ro/32189/efectele-globalizarii-asupra-justitiei.html> , consultat 21 feb. 2015;
7. <http://unbr.ro/ro/procurorul-in-procedura-acordului-de-recunoastere-a-vinovatiei-nu-poate-sa-retina-dispozitiile-privind-reducerea-limitelor-de-pedeapsa-propuneri-de-lege-ferenda-ale-iccj/> , consultat 23 feb. 2015;

8. <http://unbr.ro/ro/procurorul-in-procedura-acordului-de-recunoastere-a-vinovatiei-nu-poate-sa-retina-dispozitiile-privind-reducerea-limitelor-de-pedeapsa-propuneri-de-lege-ferenda-ale-iccj/> , consultat 23 feb. 2015;
9. http://www.mpublic.ro/presa/2014/studiu_acord_recunostere.pdf , consultat 23 feb. 2015.

1
2
3